

Arkivsaksnr. 23/07473-1
Saksbehandler Magnhild Lunde

Saksgang	Møtedato	
Kultur-, idretts- og friluftsutvalget	07.06.2023	
Kommune- og byutviklingsutvalget	08.06.2023	
Formannskapet	13.06.2023	
Kommunestyret	21.06.2023	
Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	05.06.2023	
Eldrerådet	02.06.2023	23/23
Ungdomsrådet		

Handlingsplan for uterom i sentrum

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

1. Handlingsplan for uterom i sentrum godkjennes
2. Arbeidet med handlingsplanens prioriterte anlegg og kaipromenaden videreføres innenfor avsatt investeringsprosjekt vedtatt i HAP 23 - 26

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Mette Mohåg
Direktør for bymiljø

Hva saken gjelder

Handlingsplan for byrom i Tromsø sentrum

Saksutredning

Bakgrunn

Forslag til kommunedelplan for Tromsø sentrum 22 – 34 og sak 79/21 KOBY beskriver behov for en handlingsplan for byrommene i Tromsø sentrum. Handlingsplanen skal bidra til en mer helhetstenking i Tromsø sentrum og gi en mer langsiktig og konkret plan for gjennomføring av oppgradering av byens felles uterom. Planen skal også konkretisere når og hvordan kommune og næringsliv skal samhandle for å skape et mer attraktivt sentrum tilgjengelig for alle. Prosjektet skal forankres i kommuneplanens samfunnsdel om sosial, klima- og miljømessig og økonomisk bærekraft.

Det er opprettet en 3-årig prosjektstilling for utarbeiding og oppfølging av handlingsplanen. Prosjektleder startet i stilling 5.09.22

Målsetting

Samfunns mål

- Flere folk i alle aldersgrupper bruker byrommene i Tromsø sentrum
- Byen sentrale uterom blir attraktive, trygge, unike og inspirerende.
- Oppgraderingen fører til bedre folkehelse og mindre ensomhet i sentrum bydel.
- Økt bolyst i sentrum
- Oppgraderingen bidrar til å nå nullvekstmålet.
- Oppgraderingen tilpasser byrommet til et klima i endring.

Effekt mål

- Handlingsprogrammet bidrar til å skape et mer attraktivt sentrum ved å forbedre rekreasjonsområdene i sentrum, sikre et variert tilbud for alle med fokus på barn og unge, forberede sentrum for ekstremvær og gjøre det mer attraktivt å gå, sykle eller reise kollektivt.
- Handlingsprogrammet skaper forutsigbarhet for fremtidig planlegging, opparbeiding, forvaltning og drift for alle byrommene i planområdet for Tromsø sentrum.
- Handlingsprogrammet identifiserer samarbeids- og finansieringsmodeller for oppgradering og utforsker tilordningsprinsipper knyttet til boligutvikling i sentrum.

Organisering

I arbeidet med handlingsplanen har prosjektgruppen vært tverrfaglig sammensatt med representanter fra seksjonene Byutvikling, Kultur og Utemiljø og Mobilitet (SUM). SUM har hatt prosjektledelsen. Tromsø sentrum AS har deltatt i prosjektgruppa. Byutviklings ledergruppe sammen med representanter fra Næringsforeninga i Tromsøregionen, Tromsø Havn og Troms- og Finnmark fylkeskommune har fungert som styringsgruppe.

Om byrommene:

Byrommene er felles utearealer i bysentrum. Det er steder for opphold og steder man kan ferdes igjennom. Byrommene skal være tilgjengelige for alle og dekke ulike brukerbehov gjennom årstidene. (Planveileder for offentlige byrom, POR) Offentlige byrom er sentrums møteplasser, opplevelsessentre og rekreasjonsarealer for alle som bor i eller besøker sentrum. Byrommene er steder for opphold og danner i tillegg et sammenhengende nettverk som en kan

ferdes igjennom. De skal være tilgjengelige for alle uavhengig av alder, bakgrunn eller tilhørighet, og skal dekke ulike brukerbehov gjennom hele året.

De åpne rommene i en by har mange funksjoner og ved økende fortetting får de tilsvarende økt betydning. Samtidig er det en sammenheng mellom byrommenes formgivning og kvalitet og mengden byliv de genererer. Gode byrom bidrar til å fremme folkehelse og gode levekår ved å oppmuntre til felleskap og menneskelige møter som kan bidra til å forebygge ensomhet. Byrommene i Tromsø sentrum er avgjørende for opplevelsen av bystrukturen. De har varierende størrelse og innhold. De er avgjørende for at Tromsø sentrum skal kunne bli grønnere, og en utbedring og oppgradering av byrommenes og gatenettets vegetasjon er vesentlig for å oppnå et større biologisk mangfold i Tromsø sentrum. (fra Planveileder for offentlige byrom, POR 21.04.2020)

Byromsanalysen

Planen omhandler totalt 42 byrom innenfor sentrumssonen. I tillegg er Kaipromenaden tatt med i handlingsplanen som et eget langstrakt byrom.

For hvert byrom er det utarbeidet et faktaark som beskriver dagens situasjon, spesielle kvaliteter på stedet, lokalklima, potensiale, planstatus, og mulighet for privat/offentlig samarbeid, Hvilke spesielle hensyn som må tas, areal, grunneier, kvalitet og prioritet for opparbeiding. Faktaarkene inneholder også beskrivende bilder og kartutsnitt. Faktaarkene fungerer som et grunnlag for videre arbeid med byrommene. Faktaarkene følger som et bilag til handlingsplanen.

Prioritering

Analysen har gitt grunnlag for prioritering av byrommene. Byrommene er gitt en faglig vurdering der hvert byrom er gitt en vektet poengsum for gitte kriterier. Kriteriene som er brukt er følgende:

- Gjennomførbarhet, 20%
- Berører mange, 15%
- Stort potensiale for forbedring, 10%
- Utålmodighet for oppgradering, 10%
- Byrommet utgjør et viktig ledd i byromsnettverket, 20%
- «Lavhengende frukt» (forholdsvis stort utbytte i forhold til innsats) 10%
- Stedgitte kvaliteter, 15%

Summen etter poenggiving gir en rekkefølge. I stedet for å plassere byrommene i en prioritert nummerert rekkefølge, er de delt inn i prioriterte grupper. Dette gir muligheten til å endre på rekkefølgen innen gruppen uten ny behandling, hvis nye hensyn og muligheter gjør det aktuelt. Spesielt vil hensynet til gjennomførbarhet kunne endre prioriteringsrekkefølgen.

Følgende byrom har kommet i den høyest prioriterte gruppen:

- Storgata (allerede igangsatt)
- Stortorget
- Strandtorget (lekeplass igangsatt)
- Torghuken
- Kongsparken
- Muséparken
- Byrom ved Sørsjeteen
- Erling Bangsunds plass
- Fr. Nansens plass
- Prostneset park
- Ingv. Jaklins plass

Mulighetsstudie og forprosjekt for noen prioriterte byrom

For torgaksen fra Torghuken til Rådhusparken er det utarbeidet en mulighetsstudie med et skisseprosjekt. Skisseprosjektet er et mulig svar på innspillene som er gitt i medvirkningsprosessen og et godt utgangspunkt for videre prosjektering av byrommene. (Mulighetsstudiet ligger vedlagt.)

For Fr. Nansens plass er det utarbeidet et forprosjekt for en helhetsplan for parken. Det foreligger allerede detaljplaner for opparbeidelse av skateanlegg i parken. Helhetsplanen omfatter hele parken inkludert skateanlegget.

Kostnadsoverslag

Det er utarbeidet kostnadsoverslag for torgaksen og Fr. Nansens plass. Dette er svært usikre tall på et tidlig stadium i planlegginga, men gir likevel et bilde på hva oppgradering av disse byrommene kan koste. Samtidig med bevilgning av investeringsmidler til byrommene er det viktig å sørge for tilstrekkelig med driftsmidler for å ivareta verdiene som er opparbeidet.

Det er i Handlings- og økonomiplanen (HØP) 23 -26 bevilget 2,5 mill kr i 2023, 5 mill kr i 2024, - 25 og - 26. Til sammen 17,5 mill kr. Disse midlene brukes til videre arbeid med prioriterte byrom og vil i hovedsak dekke prosjektering og administrasjon. Realisering av nye anlegg skjer etter vedtak av forprosjekt for hver enkelt anlegg og i tråd med gjeldende reglement for gjennomføring av investeringsprosjekt.

Medvirkning

Handlingsplanen bygger på sentrumsplanens planveileder i offentlige rom (POR) og den brukermedvirkning som ligger til grunn for denne. I arbeidet med handlingsplanen har det vært et nært samarbeid med Tromsø sentrum AS og Tromsø Havn. Næringsforeningen, Tromsø havn, og Troms- og Finnmark fylkeskommune har også vært deltakere i styringsgruppa. Både prosjektgruppe og styringsgruppe har vært tverrfaglig sammensatt fra kommunens administrasjon.

I arbeidet med prioriterte byrom har gårdeiere, naboer og arrangører blitt invitert for å gi innspill til planen. Handlingsplanen er en faglig utredning om byrommene i sentrum. Det har ikke vært hensiktsmessig å involvere et bredt spekter av brukere av byrommene i denne prosessen. I videre arbeid med byrommene vil det være naturlig å engasjere både naboer og brukere i en medvirkningsprosess.

Kaipromenade

Visjonen for kaipromenaden i forslag til sentrumsplan 2022 – 2034 er «En sammenhengende, attraktiv og tilgjengelig kaipromenade med stedegen utforming langs levende havner»

Det viktigste for gjennomføringen av kaipromenaden er at den er tilgjengelig og fri for stengsler, og at sikkerheten i forhold til levende havner er ivarettatt. I arbeidet med kaipromenaden har vi hatt godt samarbeid med Tromsø Havn og grunneiere langs promenaden. Det viser seg at det er stor velvilje for å legge til rette for en kaipromenade og at det er gjennomførbart å gjøre kaipromenaden bilfri. Det er ikke nødvendig å gjennomføre regulering av kaipromenaden for å kunne ta den i bruk som promenade.

Arbeidet med kaipromenaden konkluderer med at det er behov for et designprogram som beskriver et minimum av felles og gjenkjennbar utforming av kaipromenaden. Utformingen skal bidra til å binde det hele sammen og gjøre det intuitivt å følge kaipromenaden også der den må forlate vannkanten. I tillegg er det behov for en helhetlig lysplan som er gjennomgående gjennom hele kaipromenaden, som sørger for riktig lys på riktig sted og ivaretar muligheten til å oppleve nattehimmel og nordlys.

Samtidig, og i samarbeid med designprogram og lysplan, bør det utarbeides en kunstplan for hele kaipromenaden. Arbeidet med håndbok for kunst og byrom, der Tromsø sjøfront er tema, gir godt grunnlag for en kunstplan. Kunst skal bidra til å gi et helhetsgrep for kaipromenaden. Det skal plukkes ut steder der kunsten forsterker stedets egenart.

Samarbeid mellom kommune og næringsliv.

Prosjektet at sett på modeller for samarbeid med næringslivet for utvikling av byrom. Det er vanskelig å komme fram til en fast modell, men det er vilje til å bidra. Tidlig involvering av næringslivet, god informasjon underveis og forutsigbarhet er viktig for et godt samarbeid. For tilordningsprinsipp er reguleringsplan en forutsetning.

Økonomi

Det er i HAP for 2024 og 2025 satt av 5 mill NOK hvert år. Dette gir mulighet for å sette i gang prosjektering for noen av de prioriterte byrommene. Midler for gjennomføring må bevilges for hvert enkelt prosjekt i tråd med kommunens reglement for gjennomføring av investeringsprosjekt.

Strategi for prosjektering og gjennomføring

Prosjektering og gjennomføring av byromsprosjektene skal følge reglementet for investeringsprosjekt i Tromsø kommune. Byrom er komplekse anlegg, der det er viktig å ta hensyn til eksisterende virksomheter samtidig som det legges til rette for ny utvikling. Mange berøres og mange skal høres. Det er viktig å bruke den tiden som er nødvendig i prosjekteringsfasen for å få så godt resultat som mulig og legge til rette for en så effektiv byggefase som mulig.

Temaplaner

I tillegg til handlingsprogrammet er det behov for å utarbeide en treplantingsplan og en helhetlig lysplan for sentrum.

Formidling

Å bli kjent med våre felles byrom kan være interessant for mange i kommunen. Kommunikasjonsenheten har laget en nettside der faktaarkene for byrommene blir presentert og der Handlingsplan for byrom i Tromsø sentrum vil bli lagt ut. Byromsmodellen i Rådhusets tiden foaje er tatt i bruk. Byrommene er markert med grønn folie i modellen. En skjerm er satt opp for å vise nettsiden og publikum har mulighet til å bla seg gjennom nettsiden via en tab som er plassert ved modellen.

Konklusjon

Oppgradering og utvikling av byrommene er viktig for å utvikle Tromsø sentrum som et attraktivt sentrum med tilbud til alle. De åpne rommene i en by har mange funksjoner og ved økende fortetting får de tilsvarende økt betydning. Samtidig er det en sammenheng mellom byrommenes formgivning og kvalitet og mengden byliv de genererer.

Handlingsplanen gir grunnlag for en målrettet utvikling av byrommene i sentrum.

Vedtakskompetanse

Kommunestyret

Vedlegg

Vedlegg 2 Faktaark om byrommene

Vedlegg 4. 2023-05-09 Mulighetsstudie for Torghuken til og med Rådhusplassen

Vedlegg 3 Faktaark for Kaipromenaden

vedlegg 1: 5495 Byfornyng sentrum - Handlingsplan